

מפתח תשובות נכונות

10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	שאלה
(4)	(4)	(4)	(4)	(2)	(4)	(3)	(2)	(4)	(4)	תשובה

20	19	18	17	16	15	14	13	12	11	שאלה
(4)	(3)	(3)	(1)	(3)	(1)	(3)	(3)	(1)	(4)	תשובה

23	22	21	שאלה
(2)	(4)	(3)	תשובה

הסברים

אנלוגיות (שאלות 1-6)

1. השאלה : **נפילה** : מעקה -

היחס : מעקה הוא משהו שאמור למנוע **נפילה**.
ב' הוא משהו שאמור למנוע **א'**.

תשובה (1) : מחלה : חיידיק. האם **חיידיק** הוא משהו שאמור למנוע **מחלה**? לא. **חיידיק** הוא משהו אשר גורם **למחלה**.

תשובה (2) : מחלה : רופא. האם **רופא** הוא משהו שאמור למנוע **מחלה**? לא. **רופא** הוא מישהו שתפקידו להפוך אדם ללא **חולה**.

תשובה (3) : מחלה : תרופה. האם **תרופה** היא משהו שאמור למנוע **מחלה**? לא. **תרופה** אמורה לרפא **ממחלה**.

תשובה (4) : מחלה : חיסון. האם **חיסון** הוא משהו שאמור למנוע **מחלה**? כן.
תשובה (4).

2. השאלה : **התכתבות** : מכתב -

היחס : **התכתבות** זו פעולה של החלפת **מכתבים** עם מישהו אחר (x כותב ל-y ו-y כותב ל-x).
א' זה פעולה של החלפת **ב'** עם מישהו אחר.

תשובה (1) : שאיפה : אויר. האם **שאיפה** זו פעולה של החלפת **אויר** עם מישהו אחר? לא. **שאיפה** זו פעולה שבמהלכה מכניסים **אויר**.

תשובה (2) : הוצאה לאור : ספר. האם **הוצאה לאור** זו פעולה של החלפת **ספרים** עם מישהו אחר? לא.
הוצאה לאור היא פעולה של הוצאת **ספר** לדפוס.

תשובה (3) : ויכוח : הסכמה. האם **ויכוח** זו פעולה של החלפת **הסכמות** עם מישהו אחר? לא. **ויכוח** נוצר כתוצאה מחוסר **הסכמה**.

תשובה (4) : דו-שיח : אמירה. האם **דו-שיח** היא פעולה של החלפת **אמירות** עם מישהו אחר? כן.
תשובה (4).

פברואר 2016 - הסברים לפרק הראשון בחשיבה מילולית

3. השאלה: **מכולה** : מזווה -

היחס : **מכולה ומזווה** נועדו לאחסון, אולם **המכולה** גדולה יותר.
א' ו-ב' נועדו לאותה מטרה, אולם **א'** גדול יותר.

תשובה (1): קמע : מזל. האם **קמע ומזל** נועדו לאותה מטרה, כאשר **קמע** גדול יותר? לא. **קמע** הוא חפץ שאנשים משתמשים בו משום שהם מאמינים שהוא עשוי לגרום להם **למזל**.

תשובה (2): זרקור : פנס. האם **זרקור ופנס** נועדו לאותה מטרה, כאשר **הזרקור** גדול יותר? כן.

תשובה (3): נול : אריג. האם **נול ואריג** נועדו לאותה מטרה, כאשר **הנול** גדול יותר? כן. בעזרת **הנול** מכינים את **האריג**.

תשובה (4): בגד : קולב. האם **בגד וקולב** נועדו לאותה מטרה, כאשר **הבגד** גדול יותר? לא. **קולב** הוא משהו אשר מניחים את **הבגד** על גביו.

תשובה (2).

4. השאלה: **קיווה** : התאכזב

היחס : מי שהתאכזב הוא מישהו אשר מה שהוא **קיווה** לו - לא קרה.
ב' זה מישהו אשר מה שהוא **א'** לו - לא קרה.

תשובה (1): רגז : התכעס. האם **התכעס** זה מישהו אשר מה שהוא **רגז** לו לא קרה? לא. פירוש המילה **התכעס** הוא כעס התמלא זעם, ולכן **רגז והתכעס** הן מילים נרדפות.

תשובה (2): חסך : התבזבז. האם **התבזבז** זה מישהו אשר מה שהוא **חסך** לו לא קרה? לא. אם משהו **התבזבז** אז המשמעות היא שהוא לא **חסך**.

תשובה (3): חזה : הופתע. האם **הופתע** זה מישהו אשר מה שהוא **חזה** לא קרה? כן.

תשובה (4): בחר : התלבט. האם **התלבט** זה מישהו אשר מה שהוא **בחר** לו לא קרה? לא. מי שהתלבט הוא מי שלא **בחר**.

תשובה (3).

5. השאלה: **שומה עליו** : חובה - (**שומה עליו** – הוא חייב; הוא מוכרח)

היחס : **שומה עליו** זה יש לו **חובה** (לעשות משהו).
א' זה מי שיש לו **ב'**.

תשובה (1): יש בליבו עליו : חיבה. האם **יש בליבו עליו** זה יש לו **חיבה**? לא. משמעות הביטוי **יש בליבו עליו** היא הוא שומר לו טינה, כלומר למי **שיש בליבו** על מישהו אחר אין **חיבה** כלפי אותו מישהו, כי אם טינה.

תשובה (2): יש ברשותו : שייכות. האם **יש ברשותו** זה יש לו **שייכות**? לא. משמעות הביטוי **יש ברשותו** היא יש לו, יש משהו שנמצא בבעלותו.

תשובה (3): יש לאל ידו : מעשה. האם **יש לאל ידו** זה יש לו **מעשה**? לא. משמעות הביטוי **יש לאל ידו** היא הוא יכול/מסוגל, כלומר מי **שיש לאל ידו** הוא מי שיכול לעשות **מעשה** מסוים.

תשובה (4): יש בדעתו : כוונה. האם מי **שיש בדעתו** זה מי שיש לו **כוונה**? כן. פירוש הביטוי **יש בדעתו** היא כי מישהו מתכוון.

תשובה (4).

6. השאלה: **מערב**: ימה - (ימה = לכיוון מערב)

היחס: ימה זה לכיוון מערב.

ב' זה לכיוון א'.

תשובה (1): פתיח: פתיחה. האם פתיח זה לכיוון פתיחה? לא. משמעות המילה פתיח היא מבוא, דברי פתיחה.

תשובה (2): שאול: שאולה. האם שאול זה לכיוון שאול? כן.

תשובה (3): שמור: שמורה. האם שמור זה לכיוון שמורה? לא.

תשובה (4): שליח: שליחה. האם שליח זה לכיוון שליחה? לא. שליח הוא מישהו שנשלח על ידי מישהו לשליחות מסוימת.

תשובה (2).

הבנה והסקה (שאלות 7-17)

7. **השאלה**: **אפזיה אגרימטית**, היא סוג של פגיעה מוחית המביאה לידי פגיעה ביכולת הלשונית. הלוקים בה מאבדים, בין השאר, את היכולת לנסח שאלות פתוחות, אך שומרים על היכולת לנסח שאלות שהתשובה להן היא "כן" או "לא". אחד ההסברים שהציעו לכך החוקרים הוא שהאפזיה האגרימטית פוגעת ביכולת ליצור משפטים בעלי מבנה תחבירי מורכב, אך אינה פוגעת ביכולת ליצור משפטים בעלי מבנה תחבירי פשוט.

על איזו מההנחות הבאות נסמכים החוקרים?

פתרון: על פי הפסקה הלוקים באפזיה אינם יכולים לנסח שאלות פתוחות אולם יכולים לנסח שאלות שהתשובה להן היא "כן" או "לא". החוקרים הסיקו כי:

- א. אצל מי שלקה באפזיה נפגעת היכולת ליצור משפטים בעלי מבנה תחבירי מורכב. מכאן ניתן להסיק שלדעת החוקרים שאלות פתוחות, אשר הלוקים באפזיה אינם יכולים לנסח, הן בעלות מבנה תחבירי מורכב.
- ב. הלוקים באפזיה יכולים ליצור משפטים בעלי מבנה תחבירי פשוט. מכאן שלדעת החוקרים שאלות אשר התשובה להן היא "כן" או "לא", אשר הלוקים אינם מאבדים את היכולת ליצור, הן בעלות מבנה תחבירי פשוט יותר. התשובה הנכונה היא תשובה (4).

תשובה (4).

8.

השאלה: נעמי: "בועז מזכיר לי אדם המנסה _____"

רותי: "הדימוי שבחרת אינו מתאים – אמנם אוכל להסכים שמוגזם לקנות אופני הרים יקרים רק כדי לנסוע בהם למרחקים קצרים בשכונה, ובכל זאת, נוח יותר לרכוב עליהם מללכת ברגל סתם".

איזו מן האפשרויות הבאות היא המתאימה ביותר להשלים את דבריה של נעמי?

פתרון: מהחלק הראשון של דברי רותי (מוגזם לקנות אופני הרים יקרים רק כדי לנסוע בהם מרחקים קצרים), ניתן להסיק כי היה זה מוגזם מצד בועז לבחור במכשיר זה לביצוע העבודה, אולם מחלקו השני של המשפט (ובכל זאת, נוח יותר לרכוב עליהם מללכת ברגל סתם), ניתן להסיק כי לדעתה השימוש במכשיר זה יעיל יותר ממצב של מאי שימוש בו.

נעבור על התשובות המוצעות, וננתח במי מהן ישנה בחירה מוגזמת במכשיר, אולם השימוש במכשיר בכל זאת יעיל יותר מאי שימוש בו.

תשובה (1): לגזום את הדשא במספריים.

גיזום של דשא באמצעות מספריים אינה יכולה להיחשב כפעולה באמצעות מכשיר מוגזם אלא נהפוך הוא, מכשיר שהשימוש בו לצורך פעולת הגיזום הוא מפרך.

תשובה (2): למלא דלי שיש בו חור.

פעולת מילוי דלי שיש בו חור באמצעות כל מכשיר שהוא אינה יעילה, ומכאן שתשובה זו אינה נכונה.

תשובה (3): להגיע לירח באמצעות מכונית.

מכיוון שהמכונית אינה מכשיר יעיל בניסיון להגיע לירח באמצעות מכונית, הרי שתשובה זו אינה נכונה.

תשובה (4): לפרוס עגבנייה במסור חשמלי.

השימוש במסור חשמלי בעת פריסת עגבנייה הוא מוגזם, אולם השימוש במסור יעיל מאי השימוש בו, ולפיכך זו התשובה הנכונה.

תשובה (4).

9.

השאלה: הפילוסוף פרידריך ניטשה: "האדם, חיית ההכרה, שאופק של עבר ושל עתיד לו, רק לעתים רחוקות מסופק לגמרי בהווה. לפיכך חש האדם דבר מה שאינו מוכר לשום בעל חיים – השעמום. בבריחתו מן השעמום מחפש היצור המוזר הזה גירוי, ואם לא יוכל למצאו, ימציאו. האדם נהיה ליצור משחק, והמשחק הוא המצאה המספקת תעסוקה לרגשות. המשחק הוא אמנות הגרייה העצמית של הרגשות."

איזו מן הטענות הבאות אינה משתמעת מדבריו של ניטשה?

פתרון: נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): האדם המציא את המשחק כדי להפיג את השעמום שהוא חש

לפי הפסקה, בבריחתו מן השעמום מחפש האדם גירוי, וכאשר הוא אינו מוצא אותו, הוא ממציא אותו. בהמשך נאמר כי המשחק הוא המצאה המספקת תעסוקה לרגשות. מכיוון שניתן להסיק מהפסקה, כי האדם המציא את המשחק כדי להפיג את השעמום שהוא חש, בדיוק כפי שנטען בתשובה המוצעת, הרי שתשובה זו אינה נכונה.

תשובה (2): היעדר אופק של עבר ושל עתיד אצל בעלי החיים מונע מהם לחוש שעמום

לפי הפסקה, האדם, אשר יש לו אופק של עבר ושל עתיד, מסופק רק לעתים רחוקות בהווה, ולפיכך התפתח אצלו תחושת השעמום. הפסקה מזכירה בהמשך את בעלי החיים, על מנת לציין כי האדם הוא חריג בקרב בעלי החיים בכך שהוא בעל תחושת שעמום. מכאן ניתן להסיק, שאכן, כפי שנטען בתשובה, בעלי החיים אינם חשים שעמום מכיוון שאין להם אופק של עבר ועתיד, ומכאן שתשובה זו אינה נכונה.

פברואר 2016 - הסברים לפרק הראשון בחשיבה מילולית

תשובה (3): בני האדם עלולים להשתעמם כאשר אין תעסוקה לרגשותיהם

לפי הפסקה, בברירתו מן השעמום מחפש האדם גירוי..... האדם נהיה ליצור משחק, והמשחק הוא המצאה המספקת תעסוקה לרגשות. מכך משתמע כפי שנטען בתשובה המוצעת, כי בני אדם עלולים להשתעמם בהיעדר תעסוקה, ולכן התשובה אינה נכונה.

תשובה (4): בעלי החיים מוצאים גירויים לצורך משחק, ואילו בני האדם ממצאים אותם

על פי הפסקה בני האדם, אמנם ממצאים גירויים, אולם בשום מקום בפסקה לא נטען כי בעלי החיים מוצאים גירויים אלו. בעלי החיים מוזכרים רק על מנת לומר שהאדם הוא חריג בקרב בעלי החיים בכך שהוא בעל תחושת שעמום. מכיוון שהטענה בתשובה זו אינה משתמעת מן הפסקה, הרי שזו התשובה הנכונה.

תשובה (4).

---

10. השאלה: נתון: רוב הכלבים החולים במחלת הפהקת אוכלים מזון מסוג "מנבחים".

מסקנה: מזון הכלבים "מנבחים" גורם למחלת הפהקת.

איזו מן הטענות הבאות מחלישה את המסקנה?

פתרון: נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): "מנבחים" הוא מזון יקר מאוד, ורק מעטים מבעלי הכלבים נותנים אותו לכלביהם

טענה זו אינה מחלישה את הטענה אלא עשויה דווקא לחזק אותה, שכן אם רק מעט מבעלי הכלבים רוכשים את מזון הכלבים מסוג "מנבחים", ורוב הכלבים החולים במחלת הפהקת חולים במחלה זו, הרי שעובדה זו מחזקת את המסקנה שיש קשר בין אכילת המזון למחלה, ולכן יתכן שהמזון הוא הגורם למחלה.

תשובה (2): רוב הכלבים שאינם אוכלים "מנבחים" אינם חולים בפהקת

טענה זו אינה מחלישה את הטענה אלא עשויה דווקא לחזק אותה, שכן אם רוב הכלבים שאינם אוכלים "מנבחים" אינם חולים במחלת הפהקת, הרי שבהחלט יתכן כי המזון הוא שגורם למחלה.

תשובה (3): על האריזות של "מנבחים" כתוב שהמזון מתאים לכלבים מכל הגזעים והגדלים

טענה זו אינה מחלישה ואינה מחזקת את הטענה. העובדה שעל האריזה רשום שהמזון מתאים לכלבים מכל הגזעים והגדלים אינה משנה דבר לגבי הקשר שבין אכילת המזון לבין מחלת הפהקת.

תשובה (4): בעלי כלבים רבים סבורים ש"מנבחים" מקל את הכאבים שגורמת מחלת הפהקת

תשובה זו מחלישה את המסקנה, שכן לפי התשובה, על אף שרוב הכלבים החולים במחלה אוכלים מזון מסוג "מנבחים", לפי התשובה יתכן שהמזון אינו זה שגורם להופעת המחלה אלא נרכש על ידי בעלי הכלבים אשר חלו בה אחרי שהכלבים חלו, בניסיון להקל על הכלבים את הכאבים שגורמת המחלה. זו התשובה הנכונה.

תשובה (4).

---

11. השאלה: בסיפור אוטוביוגרפי קצר נכתב: "כשחייתי בבורמה הייתי שנוא על הרבה אנשים. הרגשות האנטי-אירופיים היו מרים מאוד. איש לא מלאו לבו לחולל מהומה, אך אם עברה אישה אירופית לבדה בשווקים, קרוב לוודאי כי היה מישהו יורק מיץ פלפל הודי על שמלתה. בהיותי גם קצין משטרה הייתי המושא הטבעי לפגיעה, והיו מקניטים אותי כל אימת שלא היה בכך חשש לסכנה. כשהפיל אותי בורמזי זריז במגרש הכדורגל, געה ההמון בצחוק מעורר בחילה."

איזו מהדמויות הבאות היא המתאימה ביותר להיות זו שכתבה את האוטוביוגרפיה שממנה לקוח הציטוט?

פתרון: ננתח את הפסקה על מנת להבין מה זהות הדובר.

לפי הכותב הוא היה שנוא בגלל רגשות אנטי-אירופיים, ומכאן שניתן להסיק, כי הדמות שכתבה אותה **אינה** ממוצא בורמזי, אלא ממוצא אירופאי, ומכאן שתשובות (1) ו-(3) נפסלות.

הן לפי תשובה (2) והן לפי תשובה (4), מדובר בבריטי שעבד בשירות המשטרה בבורמה, כאשר לפי תשובה (2) אותו שוטר נשאר להתגורר בה עד היום.

מכיוון שהפסקה נפתחת באמירה: "כשחייתי בבורמה...", הרי שניתן להסיק כי האדם שכתב את האוטוביוגרפיה אינו מתגורר בה כיום, ולפיכך ניתן לפסול את תשובה (2) ולקבוע כי התשובה הנכונה היא תשובה (4).

תשובה (4).

12. השאלה: "תמיד סברתי שהמורה עמיקם הוא אדם _____", אמרה המנהלת שפרה, "ולכן _____ כשנודע לי שהוא מדבר עליי שלא בנוכחותי, שכן האמנתי כי דברי השבח ששמעתי ממנו אינם _____ דברי חנופה."

פתרון: נבדוק את התשובה הראשונה ובאמצעותה ננתח את המשפט:

תשובה (1): "תמיד סברתי שהמורה עמיקם הוא אדם **צבוע**", אמרה המנהלת שפרה, "ולכן **הופתעתי** כשנודע לי שהוא מדבר עליי **בהערצה גם** שלא בנוכחותי, שכן האמנתי כי דברי השבח ששמעתי ממנו אינם **אלא** דברי חנופה."

בתחילת המשפט נאמר כי המנהלת סברה שעמיקם הוא אדם צבוע, כלומר אדם מזויף אשר נוהג להסתיר את מחשבותיו. לפי חלקו השני של המשפט המנהלת הופתעה כאשר התברר לה כי הוא מדבר עליה בהערצה גם לא בנוכחותה, מכיוון שהאמינה שדברי השבח שלו אינם אלא דברי חנופה, כלומר דברים שהוא אינו מתכוון אליהם.

במשפט המוצע יש היגיון פנימי, שהרי אם המנהלת אכן האמינה שעמיקם הוא צבוע, הגיוני מצידה לחשוב שהוא אינו מתכוון לדברי השבח שהוא משמיע בפניה, והגיוני אף שתהיה מופתעת כאשר שמעה שהוא משבח אותה גם שלא בנוכחותה, ולכן זו התשובה הנכונה.

תשובה (1).

13. השאלה: _____ שכחתי להגיע לבדיקה, _____ . על כך נאמר: _____ .

פתרון: נבדוק את התשובה הראשונה ובאמצעותה ננתח את המשפט:

תשובה (1): אמנם שכחתי להגיע לבדיקה, **אך לא הצלחתי לקבוע תור אחר**. על כך נאמר: **סוף טוב – הכול טוב**.

בחלקו הראשון של המשפט נאמר כי שכחתי להגיע לבדיקה אבל לא הצלחתי לקבוע תור אחר. חלקו השני של המשפט קובע כי הפתגם המתאים לנאמר בחלק הקודם הוא "סוף טוב – הכול טוב". מכיוון שחלקו הראשון של המשפט לא תיאר מקרה שבו הסוף היה טוב, הרי שהפתגם אינו מתאים לתיאור החלק הראשון, ולפיכך תשובה זו אינה נכונה.

פברואר 2016 - הסברים לפרק הראשון בחשיבה מילולית

תשובה (2): מכיוון ששכחתי להגיע לבדיקה, לא חשתי הקלה בכאבים. על כך נאמר: **כל עכבה לטובה.**

בחלקו הראשון של המשפט נאמר כי שכחתי להגיע לבדיקה ולכן לא חשתי הקלה בכאבים. חלקו השני של המשפט קובע כי הפתגם המתאים לנאמר בחלק הראשון הוא "כל עכבה לטובה". פירוש הפתגם "כל עכבה לטובה" הוא כי מן העיכוב צמחה תועלת, מכיוון שחלקו הראשון של המשפט לא תיאר מקרה שבו העיכוב הביא לתועלת כלשהי, הרי שחלקו השני של המשפט אינו מתאים לחלקו הראשון, ולפיכך התשובה אינה נכונה.

תשובה (3): לולא שכחתי להגיע לבדיקה, לא הייתי מבלה כעת בחוף הים. על כך נאמר: **מעז יצא מתוק.**

בחלקו הראשון של המשפט נאמר כי אם לא הייתי שוכח להגיע לבדיקה, לא הייתי מבלה בחוף הים, כלומר בגלל שלא הגעתי לבדיקה אני מבלה כעת בחוף הים. חלקו השני של המשפט קובע כי ממשו רע יצא משהו טוב. חלקו הראשון של המשפט מתואר מקרה שבו משהו רע (העובדה ששכחתי את הפגישה) הביאה למשהו טוב, לתועלת כלשהי – בילוי בחוף הים, הרי שחלקו השני של המשפט מתאים לחלקו הראשון, ולפיכך זו התשובה הנכונה.

תשובה (3).

14. השאלה: האם לעוצמת הקול יש גבול עליון? פיזיקאים רבים מסרבים לקבל את הטענה כי התשובה לשאלה זו _____; לדידם, _____ עוצמת קול שאי-אפשר לעברה. _____, ד"ר לוקס טוען כי במאמר שפרסם בשנה שעברה הוא הוכיח _____ להגביר את עוצמת הקול ללא גבול.

פתרון: נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): האם לעוצמת הקול יש גבול עליון? פיזיקאים רבים מסרבים לקבל את הטענה כי התשובה לשאלה זו **חיובית**; לדידם, **אין** עוצמת קול שאי-אפשר לעברה. **ואולם**, ד"ר לוקס טוען כי במאמר שפרסם בשנה שעברה הוא הוכיח **שתאורטית אפשר** להגביר את עוצמת הקול ללא גבול.

לפי חלקו הראשון של המשפט רוב הפיזיקאים מסרבים לקבל כי יש תשובה חיובית לשאלה "האם יש גבול עליון", כלומר מאמינים שהתשובה לשאלה "האם יש גבול עליון" היא שלילית, משמע לדעתם **אין גבול לעוצמת הקול**. מילת הניגוד "ואולם" מצביעה שלד"ר לוקס יש דעה מנוגדת, כלומר שלדעתו של לוקס **לקול יש גבול עליון**, אולם מכיוון שלפי הפסקה דעתו של לוקס היא שאפשר להגביר את עוצמת הקול ללא גבול, הרי שלדעתו אין גבול לעוצמה, הרי שתשובה זו נפסלת.

תשובה (2): האם לעוצמת הקול יש גבול עליון? פיזיקאים רבים מסרבים לקבל את הטענה כי התשובה לשאלה זו **שלילית**; לדידם, **אין** עוצמת קול שאי-אפשר לעברה. **ואכן**, ד"ר לוקס טוען כי במאמר שפרסם בשנה שעברה הוא הוכיח **שאי אפשר** להגביר את עוצמת הקול ללא גבול.

לפי חלקו הראשון של המשפט, מסרבים לקבל תשובה שלילית לשאלה "האם יש גבול עליון", כלומר מאמינים שהתשובה לשאלה "האם יש גבול עליון" היא חיובית, משמע לדעתם **יש גבול לעוצמת הקול**. המשך המשפט לפיו לדידם **אין עוצמת קול** שאי-אפשר לעברה, שמשמעותה היא כי אין גבול עליון, עומד בסתירה לתחילת המשפט, ולכן ניתן כבר בשלב זה לפסול את התשובה.

תשובה (3): האם לעוצמת הקול יש גבול עליון? פיזיקאים רבים מסרבים לקבל את הטענה כי התשובה לשאלה זו **שלילית**; לדידם, **יש** עוצמת קול שאי-אפשר לעברה. **ואולם**, ד"ר לוקס טוען כי במאמר שפרסם בשנה שעברה הוא הוכיח **שתאורטית אפשר** להגביר את עוצמת הקול ללא גבול.

לפי חלקו הראשון של המשפט, הפיזיקאים מסרבים לקבל תשובה שלילית לשאלה "האם יש גבול עליון", כלומר מאמינים שהתשובה לשאלה "האם יש גבול עליון" היא חיובית, משמע לדעתם **יש גבול לעוצמת הקול**. מכאן שהגיוי לטעון כי לדעת הפיזיקאים יש עוצמת קול שאי אפשר לעברה.

בעקבות מילת הניגוד בחלקו השני של המשפט, מצופה שד"ר לוקס יחשוב **שאינן גבול לעוצמת הקול** ואכן כתוב כי במאמרו הוכיח הד"ר שאפשר להגביר את עוצמת הקול ללא גבול, ומכאן שזו התשובה הנכונה.

תשובה (3).

15.

השאלה: בתולדות החינוך בולטים שמותיהם של שני הוגים רומים: קווינטילינוס ופלוטרכוס. שניהם ייחסו לזיכרון חשיבות עליונה בתהליך החינוך וסברו שעל כל תלמיד לחקוק בזיכרונו כמה שיותר התנהגויות ראויות ודרכי ביטוי עשירות. "זיכרון טוב הוא הסימן הראשון להיותך נרחב בתבונה טבעית," כתב קווינטילינוס, ופלוטרכוס כתב: "יותר מכל דבר אחר, חשוב לאמן ולתרגל את זיכרון הנוער, שהרי הזיכרון הוא המחסן של החינוך".

איזו מהטענות הבאות עולה מהפסקה בנוגע להשקפותיהם של קווינטילינוס ופלוטרכוס?

פתרון: מכיוון שנשאלנו שאלה ספציפית, נסכם לעצמנו לפני שניגש לתשובות את השקפותיהם של שני ההוגים:

לפי קווינטילינוס: "זיכרון טוב הוא הסימן הראשון להיותך נרחב בתבונה טבעית...". מהמילים כי הזיכרון הוא סימן ראשון להיותך נרחב בתבונה טבעית, ניתן להסיק כי לדעתו של קווינטילינוס יכולת הזיכרון היא תכונה מולדת.

לפי פלוטרכוס: "יותר מכל דבר אחר, חשוב לאמן ולתרגל את זיכרון הנוער, שהרי הזיכרון הוא המחסן של החינוך". מהעובדה שפלוטרכוס מציין כי חשוב לאמן ולתרגל את זיכרון הנוער... ניתן להסיק כי לדעתו הזיכרון הוא תכונה שניתן לרכוש אותה.

כעת נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): קווינטילינוס טען שזיכרון טוב הוא תכונה מולדת, ופלוטרכוס טען שאפשר לשפר את הזיכרון. זו התשובה הנכונה.

תשובה (2): קווינטילינוס סבר שהזיכרון הוא רק אחת התכונות החשובות ללמידה, ופלוטרכוס האמין שהוא התכונה החשובה ביותר בתחום הזה.

תשובה זו אינה נכונה, מכיוון שלפי הפסקה שני הפילוסופים מאמינים כי לזיכרון חשיבות עליונה לעומת תכונות אחרות ("שניהם ייחסו לזיכרון חשיבות עליונה..."), ולכן לא ניתן לטעון שקווינטילינוס סבר שהזיכרון הוא רק אחת התכונות החשובות ללמידה.

תשובה (3): קווינטילינוס האמין שהזיכרון חשוב מהלמידה, ופלוטרכוס האמין שהלמידה חשובה מהזיכרון. התשובה אינה נכונה. לפי הקטע שני הפילוסופים מסכימים שהזיכרון חשוב לחינוך. - קווינטילינוס טען כי הזיכרון הוא תכונה מולדת ולא, כפי שנטען בתשובה שלפנינו, שהזיכרון חשוב מהלמידה. - פלוטרכוס טען שניתן לשפר את הזיכרון (שהרי לפיו, "חשוב לאמן ולתרגל..."), ולא טען, כפי שנטען בתשובה, שהלמידה חשובה מהזיכרון.

תשובה (4): קווינטילינוס גרס שהזיכרון חיוני לתהליך הלמידה, ופלוטרכוס טען שהזיכרון עצמו אינו חיוני, ושתרגול הזיכרון הוא החשוב.

התשובה אינה נכונה, מכיוון שלפי הפסקה, שני ההוגים טוענים שהזיכרון חיוני. אמנם פלוטרכוס טוען שחשוב יותר לתרגל את הזיכרון, אך לא ניתן להסיק מטענה זו שלדעתו הזיכרון עצמו אינו חיוני, שהרי כאמור הפסקה פותחת בקביעה "שניהם ייחסו לזיכרון חשיבות עליונה בתהליך החינוך".

תשובה (1).

16. **השאלה:** גלי, דנה, ורד והדס הן ארבע חברות. נתונות ארבע טענות:

- א. גלי היא בת כיתתה של דנה.
- ב. דנה היא בת כיתתה של הדס.
- ג. הדס היא בת כיתתה של ורד.
- ד. ורד היא בת כיתתה של גלי.

לפיכך, מה לא ייתכן?

פתרון: נעבור על התשובות המוצעות

תשובה (1): רק טענה אחת נכונה.

נראה כי התשובה אפשרית, אם, לדוגמה, רק טענה א' נכונה. יתכן שגלי היא בת כיתתה של דנה, לדוגמה, שתייהן בכיתה א', אך הדס וורד כל אחת מהן בכיתה אחרת: הדס בכיתה ב' וורד בכיתה ג'. מכיוון שמצאנו כי יתכן שרק אחת מהטענות תהיה נכונה, הרי שהתשובה נפסלת.

תשובה (2): רק שתיים מן הטענות נכונות.

נניח שטענה א' וטענה ב' נכונות: גלי, דנה והדס כולן בנות אותה כיתה. למשל שלושתן בכיתה א', וורד בכיתה אחרת, למשל בכיתה ב'. מכיוון שמצאנו כי יתכן שרק שתיים מן הטענות יהיו נכונות, הרי שהתשובה נפסלת.

תשובה (3): רק שלוש מן הטענות נכונות.

נבדוק האם יתכן כי, למשל, רק טענות א' ב' ו ג' יכולות נכונות. אם טענות א', ב' ו-ג' נכונות, הרי שגלי היא בת כיתתה של דנה, דנה היא בת כיתתה של הדס, והדס היא בת כיתתה של ורד. במצב כזה גם ורד חייבת להיות בת כיתתה של גלי, כלומר גם טענה ד' נכונה. מכאן שלמעשה בכל אפשרות שבה שלוש מהטענות נכונות יהיו שלוש התלמידות: גלי, הדס וורד בהכרח בנות אותה כיתה, הרי שבהכרח גם הטענה הרביעית תהיה נכונה. מכיוון שמצאנו כי המצב המתואר אינו אפשרי, הרי שזו התשובה הנכונה.

תשובה (4): כל ארבע הטענות נכונות. טענה זו אפשרית שכן יתכן שכל הבנות יהיו בנות אותה כיתה, ואז כל הטענות בהכרח נכונות. מכיוון שמצאנו כי יתכן שכל ארבע הטענות יהיו נכונות, הרי שהתשובה נפסלת.

תשובה (3)

17. **השאלה:** להלן כותרת שהופיעה בעיתון, שאפשר להבינה בשני אופנים:

הביקורת על ההחלטה שפורסמה אתמול אינה מקובלת על ראש הממשלה

איזו מן האפשרויות הבאות אינה נובעת אף לא מאחד האופנים שבו אפשר להבין את הכותרת?

פתרון: יש שתי אפשרויות להבנת המשפט:

(א) יתכן שהביקורת על ההחלטה היא שפורסמה אתמול.

(ב) יתכן שההחלטה היא שפורסמה אתמול.

בכל מקרה ברור שהביקורת היא שאינה מקובלת על ראש הממשלה, ולא ההחלטה היא שאינה מקובלת עליו, שהרי במצב שהביקורת אינה מקובלת, לא היה צריך כלל להזכיר את הביקורת במשפט. מכאן שהתשובה הנכונה היא תשובה (1).

תשובה (1)

הבנת הנקרא (שאלות 18-23)

18. השאלה: על פי הפסקה הראשונה, מדוע "תלך תכונה זו ותיעשה נפוצה יותר במרוצת הדורות" (שורות 4-5) ?

פתרון: המשפט המצוטט נאמר בקשר לדוגמת הצבאים בעלי יכולת שמיעה חדה במיוחד. דוגמת הצבאים הובאה על מנת להסביר את המשפט אשר פתח את הפסקה, ואשר לפיו על פי עקרון הברירה הטבעית: "ככל שתכונה תורשתית מסייעת לבעליה לשרוד ולהתרבות, כך גדלה תפוצתה בדורות הבאים." (שורות 1-2). מכאן שתכונת השמיעה החדה תלך ותיעשה נפוצה יותר במרוצת הדורות, בגלל העובדה שתכונה זו מסייעת לצבאים שהם בעליה לשרוד ולהתרבות.

תשובה (3).

19. השאלה: איזו מהאפשרויות הבאות תוכל להחליף את המילים "להסביר את התופעה" (שורה 8), בלי לשנות את משמעות המשפט שהן מופיעות בו?

פתרון: התופעה עליה מדובר במשפט, מופיעה בחלקה השני של הפסקה, שם מתאר המחבר תכונה שהתפתחה אשר אינה עולה בקנה אחד עם עיקרון הברירה הטבעית: נטייתם של פרטים להעמיד את טובתם של פרטים אחרים לפני טובתם האישית, כלומר לפגוע בסיכויי הפרט המתנהג כך לשרוד ולהתרבות. מכאן שהמילים "להסביר את התופעה" מתייחסים לניסיון להסביר מדוע בעלי חיים מתנהגים בצורה שאינה מתיישבת עם עיקרון הברירה הטבעית.

תשובה (3).

20. השאלה: כיצד הסביר דרווין את ההתנהגות האלטרואיסטית של הנמלים ?

פתרון: הפסקה השנייה מתייחסת לדרך שבה דרווין התייחס לסוגיה, כאשר הסוגיה הנדונה היא בעלי חיים אשר בדרך התנהגותם מעמידים את טובתם של פרטים אחרים לפני טובתם שלהם. לפי הקטע, ההסבר של דרווין התמקד ב**קבוצה** (שורות 13-12): לפי דרווין אם התחרות על משאבים בין הקנים חריפה יותר מאשר התחרות הפנימית בתוך הקן, ואם שיתוף הפעולה בין הנמלים בקן מקנה לקן יתרון על פני קנים אחרים, הרי שההתנהגות האלטרואיסטית תשתמר ותתפשט.

תשובה (4).

21. השאלה: "ההתנהגות האלטרואיסטית אינה מכוונת אלא לתרום להפצתו של הגן הזה" (שורות 20-21), כלומר -

פתרון: הפסקה השלישית עוסקת בפתרון שהציע המילטון לבעיה הנדונה בקטע. לפי המילטון הפרטים אשר מתנהגים באופן אלטרואיסטי מתנהגים כך כלפי קרובי משפחתם יותר מאשר לפרטים אחרים, ומכאן הסיק המילטון שמה שמנחה אותם הוא הרצון לתרום להפצת הגנים שלהם. בהמשך שיער המילטון ששיש גן שאחראי להתנהגות אלטרואיסטית ולמעשה "ההתנהגות אלטרואיסטית אינה מכוונת אלא לתרום להפצתו של הגן הזה", כלומר מדובר למעשה בהתנהגות אנוכית. מכאן שהתשובה הנכונה היא שתכלית ההתנהגות האלטרואיסטית היא הגדלת תפוצתו באוכלוסייה של הגן האחראי לאלטרואיזם.

תשובה (3).

22.

השאלה: לכאורה קשה להבין מדוע לטווס זנב מפואר וגדול, שכן ככל שזנבו גדול, כך קשה לו להימלט מטורפים. עם זאת, הזנב המפואר מאותת שהטווס חסון עד כדי כך שהוא יכול להרשות לעצמו עול כזה, ולכן הוא מושך בנות זוג פוטנציאליות.

במה דומה ההסבר הנוגע לזנבו של הטווס להסבר המובא בשורות 28-30 ("אפשר .... למצוא זיווג ולהעמיד צאצאים")?

פתרון: לפי ההסבר בשורות 28-30, האלטרואיסט אינו באמת מפסיד, שכן מעשהו מקנה לו סטטוס חברתי גבוה שמאפשר לו למצוא זיווג ולהעמיד צאצאים. בקטע שמובא בשאלה, לכאורה זנבו הארוך של הטווס פוגם בסיכויו לשרוד, אולם מכיוון שאותו זנב ממש מאותת לבנות זוג פוטנציאליות על תכונותיו הגופניות, הרי שהוא משפר את סיכויו להתרבות. כעת נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): בשני המקרים בתחילה נראה שפרט מסוים מסתכן, אך עיון מעמיק יותר מגלה שלא כן הדבר התשובה אינה נכונה, שכן בשני המקרים הפרט אכן מסתכן, הן בדוגמת ההתנהגות האלטרואיסטית והן בדוגמת הזנב המפואר, אולם הוא עושה כן על מנת להגדיל את סיכויו להתרבות.

תשובה (2): בשני המקרים בנות זוג פוטנציאליות נמשכות לפרט מסוים לא בזכות תכונותיו הפיזיות, אלא בזכות התנהגותו.

במקרה הראשון המתואר בנות זוג פוטנציאליות אמנם נמשכות לפרט בעקבות התנהגותו, אולם במקרה השני המשיכה היא בשל תכונותיו הפיזיות ולא בשל התנהגותו, ולכן התשובה נפסלת.

תשובה (3): בשני המקרים פרט מסוים מפגין את חוסנו, חוסן שבזכותו סיכויו לשרוד ולהתרבות גבוהים. מכיוון שבמקרה הראשון הפרט שמפגין התנהגות אלטרואיסטית אינו מפגין חוסן בדרך זו, הרי שהתשובה נפסלת.

תשובה (4): בשני המקרים פגיעה לכאורה בסיכויו של פרט מסוים לשרוד ולהתרבות דווקא מגדילה אותם. זו התשובה הנכונה.

בשני המקרים, על אף שההתנהגות האלטרואיסטית (במקרה הראשון) והזנב הארוך (במקרה השני), נראים כעשויים לפגוע בסיכויו של הפרט, הרי שבסופו של דבר הם מגדילים את סיכויו לשרוד ולהתרבות.

תשובה (4).

23.

השאלה: מה היחס בין ארבע הפסקאות בקטע?

פתרון: הפסקה הראשונה מציגה תופעה מסוימת אשר אינה מוסברת על ידי תורת האבולוציה, כלומר בעיה בתורת האבולוציה. כבר בשלב זה ניתן לפסול את תשובות (1) ו-(3). הפסקה השנייה אינה מפרטת את ההיסטוריה המחקרית של הבעיה, ומכאן שניתן לפסול את תשובה (4), ולקבוע שהתשובה הנכונה היא תשובה (2).

תשובה (2).